

สรุปผลการสัมมนาความคิดเห็นระดับภาค
เรื่อง “แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)”

วันที่ 21-23 ธันวาคม 2548 ณ จังหวัดเชียงใหม่

1. ข้อเท็จจริง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) อยู่ระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ซึ่งได้วางขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ (1) ขั้นตอนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ (2) ขั้นตอนร่างรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และ (3) ขั้นตอนอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภายในเดือนตุลาคม 2549

ขณะนี้การดำเนินงานในขั้นกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีความก้าวหน้าไปมากแล้ว สศช. จึงได้จัดเวทีระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมในระดับภาคทั้ง 4 ภาค ในช่วงเดือนธันวาคม 2548 โดยมีกำหนดการ ดังนี้

ครั้งที่ 1 : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 15-17 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมโซฟิเทลราชาออร์คิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ครั้งที่ 2 : ภาคกลาง ระหว่างวันที่ 18-20 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมสตาร์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ครั้งที่ 3 : ภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 21-23 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ครั้งที่ 4 : ภาคใต้ ระหว่างวันที่ 25-27 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมแกรนด์ไฮม์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การสัมมนาภาคเหนือครั้งนี้ สศช. ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ซึ่งสะท้อนความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ประกอบด้วยประเด็นการระดมความคิดเห็น 2 ประเด็นหลัก คือ

(1) การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

(2) การกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

2. กรอบแนวคิดและทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

2.1 สถานการณ์การพัฒนาประเทศ

(1) การประเมินผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา พบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเปลือง ยังขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **ส่วนหนึ่ง** **เนื่องมาจากการใช้ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เห็นทางด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ** ส่งผลให้ทุนต่างๆ ได้สูญหายหรือลดน้อยลงไปเป็นจำนวนมาก อีกทั้งทุนที่มีอยู่ก็ไม่ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร

(2) บริบทการเปลี่ยนแปลงต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านที่สำคัญ และจะมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อม และกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยนำจุดแข็งและโอกาสของทุนที่มีอยู่ในประเทศ มาเป็นภูมิคุ้มกันและพัฒนาให้เป็นประโยชน์ เพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน

2.2 ทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

(1) จุดมุ่งหมาย การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จะมุ่งพัฒนาสู่ **“สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green Society)”** โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และเกิดการพัฒนายั่งยืนตลอดไป

(2) แนวคิดพื้นฐาน ยังคงยึด **“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”** และยึดหลัก **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** เป็นปรัชญานำทางในการบริหารและพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยมีการขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

(3) ทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งนำทุนที่มีอยู่แล้วในสังคมไทยทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง โดยวางแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างทุนทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าว ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมทั้งระดับประเทศ เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป ดังนี้

(3.1) ทุนทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยทุนทางกายภาพ (Physical capital) ทุนหรือสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Capital/assets) สินทรัพย์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ทางกายภาพ แต่สามารถอ้างสิทธิประโยชน์ได้ในอนาคต (Intangible Capital) และแรงงาน/ทรัพยากรมนุษย์

(3.2) ทุนทางสังคม เกิดจาก การรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ บนฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ สายใย ความผูกพัน และวัฒนธรรมที่ดึงามของสังคมไทยผ่านระบบความสัมพันธ์ในองค์กร ประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งจะเกิดเป็นพลังชุมชนและสังคม โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านมีบทบาทและยึดโยงให้เกิดทุนทางสังคม

(3.3) ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจะเป็นประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 **ความหลากหลายทางชีวภาพ** หมายถึง ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ พันธุกรรม และระบบนิเวศ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับทุนทางสังคม เพราะเป็นที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน เป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทั้งเกษตรอุตสาหกรรม และบริการ รวมทั้งเป็นปัจจัยพื้นฐานการผลิตและการดำรงชีวิตที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์การแข่งขันและการค้าระหว่างประเทศ

3. สรุปผลที่ได้จากการสัมมนา

ที่ประชุมได้ยอมรับความสำคัญของทุนทั้ง 3 ทุนที่มีอยู่ของประเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 10 พร้อมทั้งเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาในอนาคต ที่มุ่งสู่จุดมุ่งหมายร่วมของการพัฒนาประเทศสู่ **“สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน”** ในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 10

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการเสริมสร้างทุนดังกล่าว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ดังนี้

3.1 ทุนทางเศรษฐกิจ

(1) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา

(1.1) การขจัดความยากจน

1) โครงสร้างพื้นฐาน

➤ พัฒนาเครือข่ายระบบโลจิสติกส์ ทั้งระบบขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต ครอบคลุมทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

➤ พัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานด้านความยากจนให้มีความสมบูรณ์ เช่น ระบบการจดทะเบียนคนจน และข้อมูล กชช 2 ค. รวมทั้งควรมีการแยกข้อมูล

พื้นฐานเป็นกลุ่มคนยากจนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้/คนด้อยโอกาส/คนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ และกลุ่มคนยากจนทั่วไปให้ชัดเจน

2) ทรัพยากรธรรมชาติ

➤ บริหารจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ เพื่อส่งเสริมการเกษตร สังคม โดยอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด (area base)

➤ แก้ไขความยากจนให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ และคำนึงถึงภูมิสังคมตามแนวทางพระราชดำริฯ

3) การเงิน/การคลัง

➤ สร้างระบบการบริหารการออมและหนี้สินของชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

➤ บูรณาการเงินกองทุนของชุมชนต่างๆ และมีระบบการติดตามประเมินผลและบริหารจัดการกองทุนที่ดี โดยมีคณะกรรมการกองทุนร่วมจากกองทุนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเงินกองทุนมาใช้เพื่อสวัสดิการในชุมชน

➤ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีไม่ให้มีการเก็บภาษีซ้ำซ้อน

4) ทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้

➤ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรณรงค์ให้มีการใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย โดยเฉพาะ OTOP

➤ นำองค์ความรู้มาใช้เพื่อสร้างอาชีพในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างแท้จริง

➤ พัฒนาองค์ความรู้ให้ประชาชนรู้เท่าทันในทุกเรื่อง เช่น เรื่องต้นทุนการผลิต ผลกระทบการเปิดเสรีทางการค้า เป็นต้น

5) แรงงาน/คน/ชุมชน

➤ พัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก ที่เริ่มต้นจากครอบครัว ชุมชนที่เน้นการรวมกลุ่มการออม บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความพึงพากัน

➤ พัฒนาฝีมือแรงงาน โดยเตรียมหลักสูตรในสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน และตำแหน่งงานว่าง ควบคู่ไปกับการเพิ่มทักษะแรงงาน เช่น ให้มีการโอนหน่วยกิตในสถาบันการศึกษาได้

➤ ส่งเสริมสถาบันผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อพัฒนาเยาวชนในหมู่บ้าน

(1.2) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (เกษตร อุตสาหกรรม บริการ)

1) โครงสร้างพื้นฐาน

➤ พัฒนาเครือข่ายระบบโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุน เช่น การต่อเชื่อมเส้นทางถนน ทางน้ำ อากาศ เชื่อมต่อกับประเทศจีน อนุภาคลุ่มน้ำโขง

2) ทรัพยากรธรรมชาติ

➤ จัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นเขตต่าง ๆ (zoning) ในทุกสาขาการผลิต ทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เช่น จัดเขตการเพาะปลูกเพื่อการบริโภคในท้องถิ่น และเพื่อการส่งออก

3) แรงงาน/คน/ชุมชน

➤ พัฒนาทักษะอาชีพด้านการเกษตร การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร การปรับปรุงสายพันธุ์พืชให้มีผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพ

➤ พัฒนาฝีมือแรงงานทั้งแรงงานภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ให้รองรับต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ รวมทั้งให้แรงงานไทยไปแข่งขันในตลาดแรงงานต่างประเทศได้

(1.3) การเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลก/ภูมิภาค

1) การเงินการคลัง

➤ สร้างวินัยทางการเงินให้มีพฤติกรรมใช้จ่ายที่พอเพียง เพื่อรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันมากขึ้น

➤ ส่งเสริมศักยภาพและขีดความสามารถของนักลงทุนไทยในการไปลงทุนในต่างประเทศ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากขึ้น

2) ทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้

➤ พัฒนาองค์ความรู้ของประชาชนให้รู้เท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์และปรับตัวได้

3) แรงงาน/คน

➤ พัฒนาฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐานสากล

(1.4) ความมั่นคงด้านพลังงาน

➤ พัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับชุมชน เช่น NGVs ไบโอดีเซล และพลังงานจากธรรมชาติ

(1.5) การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม

1) ทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้

➤ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งต่อยอดนวัตกรรมที่จดทะเบียนแล้วให้มีมากขึ้น

➤ นำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวและการส่งออก

(1.6) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภค

1) เตรียมกำลังแรงงาน และพัฒนาบริการสุขภาพ ระบบการแพทย์และโรงพยาบาลที่มีคุณภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุจากต่างประเทศที่จะเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

(2.1) ภาครัฐ

1) พัฒนาความรู้ด้านเทคนิคตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การพัฒนาทุนความรู้ ภูมิปัญญาต่าง ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การพัฒนาพลังงานทดแทน การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ต้องมีการบูรณาการระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตร กระทรวงศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน และสถาบันการศึกษา

2) ส่งเสริมการทำเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good agricultural practice)

3) ดำเนินนโยบายด้านการเกษตรให้เหมาะสมทั้งในเรื่องการผลิตและการตลาดให้มีความสมดุล

4) ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนและสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดอุปสรรคด้านการค้าระหว่างประเทศ (รวมทั้งการค้าชายแดน) และลดผลกระทบด้านลบจากการเปิดการค้าเสรี

6) ส่งเสริมการค้าชายแดนท้องถิ่นให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น

7) บริหารจัดการแรงงานต่างด้าว เช่น การควบคุมไม่ให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาผิดกฎหมาย และควบคุมไม่ให้มีแรงงานต่างด้าวในบางสาขาการผลิตที่กระทบต่อการจ้างงานแรงงานไทย

(2.2) สถาบันการศึกษา

1) ให้สถาบันการศึกษาเป็นแกนนำชุมชนให้มีการวิจัยท้องถิ่น เพื่อนำทุนทางสังคม ทุนทางปัญญา ทุนทางทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาต่อยอดเสริมกับการวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีการวิจัยตลาด เพื่อรองรับการผลิต และใช้การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกัน ในท้องถิ่น

2) ให้สถาบันศึกษาร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการให้การศึกษ ทั้งในระบบและนอกระบบแก่เยาวชนและประชาชน

(2.3) ภาคประชาชน

1) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสะท้อนความต้องการ ของชุมชน

(2.4) ภาคสื่อมวลชน

1) สร้างค่านิยมไม่ให้มีการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยและส่งเสริมและ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

3.2 ทุนทางสังคม

(1) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา

(1.1) การเพิ่มคุณภาพและศักยภาพคน ให้มีส่วนเพิ่มพูนทุนทางสังคม และสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญา และสุขภาพอนามัย โดย

1) การพัฒนาจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม

➤ เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนต่างวัยในครอบครัวเป็น การกล่อมเกลาจิตใจเด็กและเยาวชน ให้มีวินัย ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม กตัญญู เอื้ออาทร และมีความ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

➤ กระตุ้นให้คนทุกวัยมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อ ส่วนรวมในทุกระดับ เป็นการสร้างการเรียนรู้ของการทำงานร่วมกัน รู้จักการประสานประโยชน์ เป็น พลังนำไปสู่การแก้ปัญหาและการพัฒนาด้านต่างๆ

➤ สร้างภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความ พอเหมาะพอควร รู้จักประหยัด อดออม และมีวินัยในการใช้จ่าย

➤ การส่งเสริมตัวแบบด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีใน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชน และสังคม

‣ การศึกษาระดับท้องถิ่น ควรจัดให้มีกิจกรรมการศึกษาทางพระพุทธศาสนาให้ตรงกับวันพระ

‣ การสร้างจิตสำนึกสาธารณะตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากการปลูกฝัง การเสริมสร้าง การปลูกจิตสำนึก การสร้างกระแสหรือกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึก

2) การเฝ้าหาความรู้ (การสร้างการเรียนรู้) ประกอบด้วย

‣ สร้างนิสัยรักการอ่านและใฝ่รู้ตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

‣ บ่มเพาะความประพฤติอันดีงามให้กับเด็กและเยาวชนผ่านทางระบบการศึกษาควบคู่กับการสร้างคุณลักษณะที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก

‣ เพิ่มทักษะความรู้ความสามารถทั้งระดับพื้นฐานและระดับวิชาชีพเฉพาะ เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพและการมีงานทำ โดยเน้นรู้จักจริงเพียงอย่างเดียว แต่ให้เกิดความเชี่ยวชาญ

‣ สร้างโอกาสและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกช่วงวัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น โดยการพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม

‣ สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาในส่วนกลางและท้องถิ่นร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ ขยายผลต่อยอดสู่พื้นที่อื่นและพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะของประเทศ

‣ พัฒนาศักยภาพของผู้นำและบุคลากรในชุมชนให้มีความสามารถเพิ่มขึ้น

‣ การสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนไม่ใช่แต่การเฝ้าหาความรู้ที่เป็นเพียงแค่การอ่านและการเรียน

‣ การสร้างระบบการจัดการความรู้ (KM) ที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลและการสร้างภูมิคุ้มกัน

‣ การเรียนรู้ควรมีการบูรณาการทั้งจากภูมิปัญญาชาวบ้านและความรู้จากนักวิชาการ

3) ด้านสุขภาพอนามัย

‣ ส่งเสริมการพัฒนาคนให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของกลุ่มสมรส

➤ เสริมสร้างคนไทยแข็งแรง ให้ลด ละ เลิก โดยให้มี พฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม พฤติกรรมสู่สิ่งต่อสุขภาพ ควบคู่กับการส่งเสริมให้ดูแลสุขภาพ ของตนเอง การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา รวมทั้งการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

➤ ส่งเสริมให้มีผู้นำในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน โดยชุมชน

(1.2) การส่งเสริมบทบาทของสถาบันหลักในการสร้างความสามัคคี ของคนในชาติ เป็นการดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพและความเป็นปึกแผ่นของประเทศ

1) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันทางสังคม รวมถึงครอบครัว ชุมชน เครือข่ายชุมชน ภาคธุรกิจ และประชาสังคม ทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์ที่เป็นพลังในการ พัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2) เพิ่มบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันชุมชน ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาจิตใจของ คนให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะการเสริมสร้างสถาบัน ครอบครัวในเรื่องค่านิยมในการอยู่ร่วมกัน ของคนต่างวัย และการปฏิบัติหน้าที่ต่อกันอย่างเหมาะสม

3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ปรัชญาทาง เศรษฐกิจพอเพียง สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน ชุมชน และกระบวนการทำงาน ของหน่วยงานต่าง ๆ และการบริหารประเทศ

4) น้อมนำหลักการ “รู้ รัก สามัคคี” มาใช้ในการดำเนินชีวิต และสร้างการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และการลดความขัดแย้งภายในชาติ

5) ประสานเชื่อมโยงบทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบัน ศาสนา และสถาบันการศึกษา ในการรณรงค์ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน ให้ได้ผล อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

6) “การออมเพื่อให้” ที่นำไปสู่การสร้างสวัสดิการในชุมชนและ การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองในชุมชน

7) เสริมสร้างทักษะการเป็นพ่อแม่ เพื่อเลี้ยงลูกให้รู้เท่าทันกับยุค โลกาภิวัตน์

8) สนับสนุนการจัดการกระบวนการข้อมูลครัวเรือน

9) การสนับสนุนการพัฒนาทุนทางสังคมอย่างเป็นองค์รวม โดย การยึดพื้นที่เป็นหลัก

(1.3) การรักษา ฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดิ่งามของไทย ให้คงอยู่และสืบสานสู่คนรุ่นต่อไป

1) ส่งเสริมให้ปราชญ์และผู้รู้ถ่ายทอดความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการสั่งสอน อบรม บ่มนิสัยที่ทำงานให้แก่เด็กและเยาวชน นำความรู้ประสบการณ์มาทำประโยชน์เพื่อสังคม ขณะเดียวกันปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเคารพต่อผู้อาวุโส และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์กรความรู้ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมทั้งสร้างนวัตกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีกลุ่มเยาวชนและศิลปินรุ่นใหม่

3) ฟื้นฟู บูรณะ และพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ เป็นการรักษาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม

4) ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน ร่วมรณรงค์ รักษา และฟื้นฟูคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่เป็นมรดกและคุณค่าของท้องถิ่นและของชาติอย่างเป็นระบบให้มีความเข้มแข็งและผสมผสานไว้ในวิถีชีวิต

5) ให้ทุกหมู่บ้านมีกระบวนการเรียนรู้และสืบค้นทางสังคม

(1.4) การพัฒนาต่อยอดจัดการความรู้และภูมิปัญญา ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

1) จัดการองค์ความรู้ในระดับชุมชนที่ทำให้เกิดระบบความรู้ที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และการนำภูมิปัญญามาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่นำไปใช้ในการดำรงชีวิต การพัฒนาศักยภาพชุมชน และการพาณิชย์

2) ผลักดันให้มีการจดลิขสิทธิ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาหากมีการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ทั้งในและนอกประเทศ

3) สนับสนุนงานวิจัยพื้นบ้านและพัฒนาองค์ความรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ และนำไปสู่การปฏิบัติการจัดการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ โดยนำผลงานวิจัยไปวางแผนการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น

4) พัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาและความเป็นไทยที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมทั้งสินค้าและบริการที่มีศักยภาพ เช่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย วัฒนธรรมด้านอาหาร การนวดแผนไทย และสมุนไพร เป็นต้น (สะท้อนวิถีชีวิตเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก และเยาวชน)

5) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ใหม่ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ

6) การคุ้มครองภูมิปัญญาและลิขสิทธิ์ในภูมิปัญญา

(1.5) สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเพิ่มทุนทางสังคม

1) เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีวินัย รับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกันได้โดยมุ่งประโยชน์ขององค์กร ลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ขององค์กร

2) เสริมสร้างระบบสุขภาพแบบใหม่ที่เน้นความร่วมมือระหว่างปัจเจกและชุมชนเป็นการสร้างสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจแก่คนไทยทุกกลุ่มอายุ

3) สร้างมาตรการจูงใจที่เปิดโอกาสให้คน/ธุรกิจเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การลดหย่อนภาษี การประกาศเกียรติคุณ การให้รางวัลที่เป็นการเชิดชูคุณความดี

4) ต้องหยุดมหรสพทุกวันพระ ลด ละ เลิก กิจกรรมที่เป็นอบายมุขในวันสำคัญทางศาสนา

5) จัดให้มีการประเมินตนเองของชุมชนเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างทุนทางสังคม โดยการสนับสนุนกระบวนการจัดการข้อมูลครัวเรือน

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

(2.1) ภาคประชาชน ต้องเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเพิ่มทุนทางสังคมให้สอดคล้องกับ โอกาส ศักยภาพ และความพร้อมของแต่ละพื้นที่ โดยการสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมการ รวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในพื้นที่ โดย

➤ ร่วมพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพพร้อม เพื่อเป็นทุนทางสังคม

➤ ส่งเสริมให้การรวมกลุ่มเข้มแข็ง สามารถพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน และส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมของชุมชน โดยมีรัฐสนับสนุน และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

➤ ร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาและการเพิ่มทุนทางสังคมในชุมชน

➤ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนให้เป็นระบบ เกิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม

➤ ส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านและบูรณะโบราณสถานต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั่วไป

‣ ใช้กลไกภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น สภาวัฒนธรรม เป็นแหล่งเพิ่มทุนทางสังคมในระดับชุมชน เพื่อระดมความร่วมมือ

‣ ชุมชนควรมีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนแผนให้เกิดในทางปฏิบัติ เช่น การนำความรู้ที่ได้รับจากเวทีการระดมความคิดเห็นต่าง ๆ ไปขยายผลกับผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ ให้มีความเข้าใจร่วมกัน และนำสาระสำคัญของแผน 10 เป็นแนวทางในการจัดทำแผนไปสู่การปฏิบัติในระดับชุมชนและท้องถิ่น

‣ การสร้างชุมชนเข้มแข็ง แกนนำชุมชนจะเป็นปัจจัยสำคัญ

(2.2) ภาคราชการ ต้องทำหน้าที่เชื่อมโยงการพัฒนาทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกื้อหนุนการพัฒนาประเทศ โดย

‣ ปรับระบบและวิธีการทำงาน โดยบูรณาการการทำงานทั้งแนวดิ่งและแนบราบ โดยเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างภาคราชการ ส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งถ่ายโอนภารกิจ การตัดสินใจ และทรัพยากรจากส่วนกลางลงสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

‣ สร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ตลอดจนสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐในทุกระดับ

‣ เสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐ ทุกระดับ ตั้งแต่ส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น

‣ การทำแผนพัฒนาประเทศไม่ควรเป็น Top down ซึ่งปัจจุบันภาคการเมืองก็เริ่มทำนโยบายการพัฒนาโดยระดมความคิดเห็นจากรากหญ้า ดังนั้น กระบวนการทำแผนควรเป็นการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

‣ การส่งเสริมให้ อปท. ได้เรียนรู้ในเรื่องการทำแผน เพื่อให้แผนมีชีวิต และเป็นการจัดทำจากระดับรากหญ้าจริง ๆ รวมทั้ง การกำหนดมาตรการในการนำแผนชุมชนได้ลงสู่ภาคท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

(2.3) ภาคธุรกิจเอกชน ประสานงานความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจเอกชนด้วยกันเอง ภาครัฐ ชุมชน และประชาชนในการดำเนินงาน โดย

‣ ดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อตรง สร้างความไว้วางใจให้เกิด ขึ้นกับลูกค้าและสาธารณชนเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

‣ จัดทำบรรษัทภิบาลในองค์กร มีการแข่งขันที่เป็นธรรม ยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อลูกค้า ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คำนึงถึงการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และสังคม

» ร่วมจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมตามความถนัดและความสนใจทั้งในการพัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2.4) สื่อ มีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคม ด้วยการสร้างกระแสเชิงบวก วัฒนธรรม และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่สังคม โดย

» การใช้สื่อทุกรูปแบบอย่างสร้างสรรค์ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้มีบทบาทต่อการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม และจริยธรรม สร้างค่านิยม พฤติกรรมการดำรงชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทยแก่เด็กและเยาวชนและสังคมไทย โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้ประกอบการ

» สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชน ตลอดจนเป็นแกนในการรับฟังความคิดเห็นและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

» ส่งเสริมสื่อภาคประชาชน วิทยุชุมชนที่จัดการโดยชุมชน รวมทั้งการจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อการพัฒนาสังคม

(3) การผลักดันแผนสู่การปฏิบัติ

(3.1) ภาครีต่าง ๆ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กลุ่มธุรกิจเอกชน สตรีสื่อต่าง ๆ ภาคประชาชน ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนในทุกขั้นตอน รวมทั้ง มีมาตรการในการสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของแผน 10 และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

(3.2) เสนอให้มีแผน 10 ฉบับประชาชน เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนรับทราบและเข้าใจ และผลักดันไปสู่การปฏิบัติ

3.3 ทูทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา

การรักษาและเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้พลิกฟื้นกลับมาเป็นฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของไทยให้กินดีและอยู่ดีอย่างเป็นปกติสุขและยั่งยืนต่อไปนั้น จำเป็นต้องมีการปรับแนวคิดการพัฒนา โดยจะต้องรวมทุนมนุษย์เข้าไว้ในความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้มนุษย์ตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งธรรมชาติ เคารพ และอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล สมดุล และพยายามลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งดำเนินแนวทางการพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

(1.1) แนวทางการพัฒนาทุนบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพโดย

1) เร่งฟื้นฟู ลงทุน และสะสมทุนเพื่อสร้างปัจจัยในการก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพให้เพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญกับแหล่งกำเนิดความหลากหลาย

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการจดสิทธิบัตรภูมิปัญญาของท้องถิ่น

3) วิจัยและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม

4) พัฒนาระบบข้อมูลและองค์ความรู้

➤ เร่งสำรวจข้อมูล จำแนกประเภท กำหนดนิยาม และจัดทำบัญชีความหลากหลายทางชีวภาพของไทย

➤ ทุกท้องถิ่นเร่งสำรวจความหลากหลายของทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาพสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นของตน

➤ เชื่อมโยงเครือข่ายฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเผยแพร่ให้ถึงชุมชน

(1.2) แนวทางการพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น

1) การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ โดย

➤ ปรับปรุงระบบจัดเก็บน้ำให้ใช้ได้ตลอดปี

➤ ปลุกพืชให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำต้นทุน

➤ เน้นการมีส่วนร่วมตลอดลุ่มน้ำ โดยผู้ได้ประโยชน์มากกว่า

ต้องชดเชยแก่ผู้ต้องสละประโยชน์

➤ รักษาคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อให้เหมาะสม

กับการนำมาใช้อุปโภคบริโภค

➤ ควบคุมการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่

ในเขตชุมชน เช่น โรงงานฟอกย้อม เป็นต้น

2) การบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพดินและพื้นที่ดิน โดย

➤ กระจายการถือครองที่ดินให้กับเกษตรกร ด้วยกลไกของ

ระบบภาษี

➤ ใช้ประโยชน์ให้ตรงกับสมรรถนะของที่ดิน เช่น ส่งเสริม

การปลูกพืชให้เหมาะกับสภาพดิน เป็นต้น

➤ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

➤ มีจุดเชื่อมระหว่างเกษตรกรเคมีกับเกษตรกรอินทรีย์ เป็นเกษตรกร

เพื่อสุขภาพ

3) การบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าไม้ โดย

- เพิ่มพื้นที่ป่า คุ่มครองรักษาพื้นที่ป่าที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน
- กำหนดเขตพื้นที่ป่าแต่ละประเภทให้ชัดเจน
- สร้างความชัดเจนในมาตรการ “*คนอยู่ร่วมกับป่า*” เพราะการนำคนไทยที่เคยดูแลป่าออกจากป่า อาจเปิดโอกาสให้ผู้อพยพจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาครอบครอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความอุดมสมบูรณ์ของป่า

- ห้ามมิให้มีการจัดตั้ง Resort ในพื้นที่ต้นน้ำ

4) การป้องกันและควบคุมมลพิษ

- มีมาตรการกั้นกรองอุตสาหกรรมที่ก่อการอันตราย รวมทั้งมาตรการควบคุม รวบรวม และกำจัดให้มีประสิทธิภาพ

- ให้ความรู้ให้ประชาชนร่วมแก้ไขปัญหามลพิษในเชิงป้องกัน โดยเริ่มตั้งแต่การแยกขยะ ให้ชุมชนดูแลขยะที่ย่อยสลายได้

- สร้างมาตรการและแรงจูงใจเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการจราจร ความร้อนในเมือง เพื่อลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิโลก

- ควบคุมการปล่อยมลพิษอย่างเข้มงวด เช่น การปล่อยน้ำมูลหมูลงสู่ลำน้ำสาธารณะ เป็นต้น

- เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง เพื่อดูดซับมลพิษทางอากาศ

- สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสะอาดและสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5) การปรับโครงสร้าง/กลไกการบริหารจัดการโดยรวม โดย

- คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงในการเลือกการพัฒนาของชุมชนก่อน การใช้เงินช่วยอาจเป็นการเพิ่มหนี้ หรือสร้างค่านิยมฟุ้งเฟ้อเกินความจำเป็นตามวิถีชีวิตปกติดั้งเดิม

- สร้างกิจกรรมเกษตรทางเลือก เช่น เกษตรอินทรีย์ เกษตรเพื่อสุขภาพหรือเกษตรปลอดภัย และเกษตรพอเพียงในรูปแบบต่างๆ ที่ได้กำหนดวิธีดำเนินการ แนวทางการส่งเสริม และระบบตลาดรองรับที่ชัดเจน

- ยอมรับสิทธิขององค์กรชุมชน รวมทั้งของชนเผ่าต่าง ๆ ในการใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิมในการอนุรักษ์ทรัพยากรฯ ในท้องถิ่น

- ทำหลักสูตรท้องถิ่นให้รู้จักอยู่กับทรัพยากรอย่างยั่งยืน

- ด้านสุขภาพ
- กำหนดตัวชี้วัดด้านสุขภาพ เพื่อติดตามประเมินผลกระทบ
- ชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- สร้างระบบจิตใจทางสังคม โดยการยกย่องเพื่อให้กำลังใจ
 - กระจายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรให้เป็นธรรม โดยให้ลำดับความสำคัญแก่ผู้ที่มีสำนึกและความรู้ในการบริหารจัดการ เช่น การให้คนอยู่ร่วมกับป่า เป็นต้น
 - นำองค์ความรู้จากโครงการในพระราชดำริ รวมทั้งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเผยแพร่และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น
 - การจัดการฐานทรัพยากรต้องยึดพื้นที่เป็นหลัก มีการกระจายอำนาจ และเน้นการมีส่วนร่วม อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของท้องถิ่น
 - ควบคุมกิจกรรมที่ใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง และไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณชน เช่น สนามกอล์ฟที่ใช้พื้นที่ดินและน้ำมาก
- ต้นน้ำต้องทำ EIA/SIA
- กำหนดให้เกษตรอุตสาหกรรมที่มีทำเลที่ตั้งอยู่ในบริเวณ
- กับสภาพและศักยภาพของพื้นที่
- ให้ความสำคัญกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ให้เหมาะสม
- พัฒนา มิให้จำกัดอยู่แค่ อปท.
- เพิ่มบทบาทให้ภาคเอกชน ในการเสนอแผนงาน/โครงการ
 - ให้ อปท. มีบทบาทในการจัดการการครอบครองพื้นที่ดินในท้องถิ่น
 - ปรับปรุงระบบการศึกษาให้คนรู้จักคิด มีอุดมการณ์ตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง
- ระบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) การพัฒนาบุคลากรและกำลังคนด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
- สร้างจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้แพร่หลาย

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

(2.1) ทุกภาคส่วน

- 1) ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งอาจผ่านเวทีการหารือร่วมกันในแต่ละระดับ

2) ควรมีองค์กรกลางการประสานข้อมูลและการดำเนินงานพัฒนา เพราะผล การศึกษาและข้อมูลมีพอควรแล้ว

(2.2) ภาคการเมือง

1) ต้องมีความจริงใจ ที่จะนำแผนไปใช้ในแนวทางที่โปร่งใสอย่างจริงจัง

(2.3) ภาครัฐ

1) ส่งเสริมการสร้างเวทีชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งในการ ดูแลและบริหารจัดการชุมชนได้ด้วยตนเอง

2) ให้กระทรวงทรัพยากรฯ เป็นเจ้าภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำขนาดใหญ่

3) บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม และทั่วถึง

4) ให้ความรู้และสร้างความเข้มแข็งแก่ อปท.ในการสร้างฐานข้อมูลและระบบ บริหารจัดการฯ ให้ถูกวิธี

5) ให้ อบต.เป็นเจ้าภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำย่อย

(2.4) ภาคเอกชน

1) สนับสนุนการเงินเพื่อให้กำลังใจแก่ชุมชนในการภูมิปัญญาดั้งเดิม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น บวชป่า สืบชะตาน้ำ เป็นต้น

(2.5) ภาคประชาชน/ชุมชน

1) สำรวจและปรับปรุงตนเองให้มีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแนวทางตามพระบรมราโชวาท

2) สำรวจสภาพและปัญหา จัดทำฐานข้อมูล และแผนของชุมชนเอง

4. การดำเนินงานขั้นต่อไป

สศช. จะนำผลที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในระดับภาคทั้ง 4 ภาคดังกล่าว ไปเป็นข้อมูล ประกอบการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และวางบทบาท การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาประเทศอย่างเหมาะสม โดย

4.1 จัดระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง (Focus Group) ใน ส่วนกลางในช่วงเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ 2549

4.2 ยกร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เพื่อระดมความคิดเห็นในระดับชาติในการประชุม ประจำปี 2549 ของ สศช. ในเดือนมิถุนายน 2549